

ТРИЄДИНА СУТНІСТЬ ФЕНОМЕНУ АНАТОЛІЯ РАДЗІХОВСЬКОГО

На кінець ХХ та на початок ХХІ століття припадає активна діяльність відомого подвижника медицини та мистецтва Анатолія Радзіховського.

Від старшого наукового співробітника до завідувача відділом Київського НДІ клінічної та експериментальної хірургії – такий шлях талановитого науковця. Він потужно продовжив справу свого Вчителя – академіка О.О. Шалімова. Водночас проявилися й інші грані таланту А. Радзіховського – як художника і поета. Він є автором більше 350 живописних та графічних творів, які експонувалися на багаточисленних міжнародних художніх виставках.

Редакція журналу «Світогляд» приєднується до привітань видатного Майстра скальпеля і пензля з визначальним ювілеєм та бажає йому міцного здоров'я, повсякденного натхнення та нових звершень на благо Батьківщини.

Вашій увазі, дорогі читачі, пропонуємо оглядову статтю до ювілею.



Дмитро Єсіпенко
канд. філос. наук,
головний редактор журналу
«Наука і суспільство»,
Заслужений працівник культури
України,
м. Київ

20 лютого 2022 року всесвітньо відомий хірург, вчений, педагог, що випестив велику когорту славних хірургів України, знаний художник і поет-мислитель впевнено підкорив знаковому вершину на своєму життєвому шляху, відсвяткувавши 80-річний ювілей.

Життю і творчості, аналізу його неперевершеної хірургічної практики, науково-педагогічної та поетично-мистецької діяльності присвячено досить багато досліджень, написані великі і малі статті, публіцистичні і поетичні твори, нариси, спогади земляків – черкашан, колег по роботі, друзів.

У них висвітлені віхи його життєвого шляху, наукові і творчі досягнення, розкривається характер неординарної і вольової людини, зафіксовані почесні наукові і професійні звання, державні відзнаки і нагороди. Всі вони по своєму віддзеркалюють ті чи інші грані таланту цієї видатної особистості.

Від себе додам, що писати про силу і багатогранність сутнісних здатностей Анатолія Радзіховського надзвичайно складно. Складно, бо він своєю неординарністю давно зламав стереотипи академізму як чогось сталого, завершеного, що спочиває на лаврах успіху. Для нього життя з роками – не тиха гавань, а бурхлива повноводна ріка активної творчості. З малу заточений батьками на працю, Анатолій Павлович по праву торує життя за прикладом титанів епохи Відродження, які творили під гаслом: «Працювати і працювати, помremo, тоді відпочинемо».

Водночас про Анатолія Павловича Радзіховського писати легко, бо діапазон його багатогранної діяльності і творчості неосяжний.

Його велична постава, глибокі розумні очі, злегка усмінене обличчя промовисто демонструють: ось я – Радзіховський, прочитуйте, осмислюйте, пишіть. Вражають руки: сильні, впевнені, ніби готові, як у Атланта, тримати Землю, а красиві витончені пальці ось-ось розпочнуть грати симфонію життя. Саме ці руки і дарують щастя жити, як влучно сказав про себе маестро хірургії. Та все це зовнішнє, миттєве і далеко не повною мірою характеризує Анатолія Радзіховського. Найбільше, що не подобається і чого він не хоче, – це бути портретною людиною, свого роду іконою, хоч і відомою, дорогою.

Наважусь сказати впевнено, що він – унікальне явище в історії вітчизняної і світової медицини, титан, який впевнено і достойно успадкував і продовжив справу таких велетів медичної думки і практики, як *Ілля Буяльський*, *Микола Пирогов* і *Валентин Войно-Ясенецький*. Їх усіх єднає божественна любов до медицини і живопису як способу осягнення світу і здатності підніматись над буденним, звичайним до осмислення буття природи і людини.

Прекрасне – є життя, вищим проявом якого є повноцінне і багате життя людини. А його порятунком, збереження і відтворення фізичної довершеності людського

Стаття друкується
в авторській редакції



**У короткі години перепочинку між складними операціями.
Академік О.О. Шалімов і один з його кращих учнів – А.П. Радзіховський**

організму, утвердженню людського в людині вершиною гуманітарної діяльності людства, з її складовою – мистецтвом медицини. Ця животворна філософсько-методологічна теза завжди супроводжувала, окрилювала і вела по життю як його великих попередників, так і самого Анатолія Павловича.

Художнє освоєння світу і місця людини в ньому, утвердження гармонії прекрасного і довершеного в житті людини Анатолій Радзіховський розумно та органічно поклав в основу своєї медико-хірургічної практики. Для нього хворий пацієнт постає, перш за все, людиною, складною цілісністю; і він має зробити все, щоб вона стала кращою, більш довершеною як тілесно, так і духовно. Така філософія медичної практики підносить лікарняну справу на вищий щабель гуманістичної діяльності людства. Саме в цій царині лікар-хірург Радзіховський досяг своєї довершеності. Його концепція людиноцентризму в медицині, коли лікар лікує, зцілює не просто пацієнта, а людину, даруючи їй щастя жити, зберігаючи життя як таке, дозволяє подолати абстрактне, механістичне відношення до хворого, сприяє, так би мовити, включенню останнього в лікувальний процес.

Ще одна важлива, я би сказав, унікальна здатність хірурга Радзіховського – вміння підніматись до теоретичного осмислення і узагальнення практики минулих і теперішніх поколінь лікарів, формулювати концептуальні засади медицини майбутнього.

Матінка природа з великої божественної благодаті раз по раз дарує людству світочів науки, геніїв мистецтва, апостолів моралі, справедливості і добра. Малодослідженим, але достеменним є факт, що таланти і генії народжуються з непохитною необхідністю усвідомити, розвинути і утвер-

дити її величність Істину як результат возвеличення людини і людства на шляху історичного прогресу.

Доля і творчість Радзіховського А.П. багатьма явними і потаємними ниточками пов'язана з життям видатних вітчизняних вчених, медиків-практиків, митців і мислителів, кому була властива здатність осмислювати і творити.

Надзвичайно цікавими і важливими для розуміння феномена Анатолія Павловича Радзіховського є історичні обставини, що ріднять його з геніальними медиками-хірургами.

Анатолій Радзіховський, Олександр Шалімов, Ілля Буяльський, Микола Пирогов і Валентин Войно-Ясенецький народилися і виростили в надзвичайно багатодітних сім'ях. Природа багатством народин ніби грайливо відшукувала і дарувала світу таланти.

Становлення їх як визначних майстрів своєї справи, геніальних хірургів – ґрунтувалося на любові до прекрасного, на здатності осмислювати і відтворювати світ і людське (фізіолого-анатомічне) життя художніми засобами.

Анатолій Радзіховський закінчує Микулицьку вечірню середню школу і водночас ветеринарний технікум, закладає підґрунтя своєї подальшої долі.

Витоки феномена Радзіховського А.П. беруть життєдайну силу з його родового коріння, історії і звершень не одного покоління талановитих і працюючих представників роду *Дунаєнків-Радзіховських*.

Народжений в жорстокі, криваві і вогненні роки Другої Світової війни, він з молоком матері назавжди увібрав у серце і душу святий обов'язок любити людей, а через любов до людини, повагу до її праці – утверджувати любов і служіння Батьківщині.



Тихо!! Йде операція!

А ще в основу його життєвої моралі назавжди вплетені такі прості і разом з тим такі важливі принципи добра і справедливості, порядку і законності, святості і пошани та її величності-совісті, які, на думку Анатолія Павловича, так мало притаманні нашому сьогоденному життю.

Визначних досягнень Анатолій не зміг би досягнути без колосального впливу на нього його мужнього батька і лагідної мудрої матері, яка народила восьмеро (двоє загинули під час німецьких бомбардувань) і виховала шістьох дітей.

Адже самодисципліна, любов до праці, поважне ставлення до людей, культура мови й манер, навіть уміння за столом користуватися приборами та особиста гігієна – все, що супроводжує людину впродовж усього життя, дитячий розум вбирає в себе як губка воду, формуючи основи світогляду, духовності й загальної культури, здорової моралі.

Це вони, працьовиті і мудрі, натхненні жагою до життя, заклали у своїх дітях, і Анатолія зокрема, патріотичні почуття і особливе ставлення до національних традицій, історії свого народу. Їх духовним наставником по життю назавжди став їхній великий земляк **Тарас Шевченко**.

«Тальне, його тихі вулиці, мальовничі зелені пагорби, ліси, рясні та тінисті сади... Тут продовжилась лінія Радзівовських, мій славний рід... І в пам'яті постає село Онопріївка, звідкіля родом батько, мальовничі озера навколо, багато риби, живності, чудових фруктів.

Онопріївка і Павлівка, два відносно вільних не закріпачених острови у світі безправ'я. Веселка між ними з'єднала навіки батька й маму», – це слова любові і вдячності академіка Радзівовського до своєї малої Батьківщини – Тальнівщини.

Батьки для нього завжди були найвищим моральним імперативом. Батько – **Павло Олександрович** – образно і сердечно порівнював дружину – **Катерину Кирилівну** – з голубкою, яка випестувала і підняла у небо своїх крилатих пташенят. Усе, до чого торкалися її руки, ставало одухотвореним, людським, теплим... *«Казки з її уст будили уяву, вчили творити та захищати добро. Вона чудово співала, писала вірші, малювала, грала на піаніно... Від неї нам, синам, передалася любов до рідного слова, до рідної землі»,* – саме так згадував своє дитинство Анатолій Радзівовський.

Тяжіння до пензля і мольберта Анатолій відчув ще з дитинства, з роками вони тільки міцніли. Перед призовом до армії він наполегливо займається живописом у студії під керівництвом відомого художника **Віктора Шаталіна**.

Не зламали його устремління творити полотна і роки суворості, інколи навіть тяжкої, військової служби на флоті, походи в морях і водах Північного Льодовитого океану. Його художні роботи займали призові місця на флотських виставках, пізніше відбувся художній вернісаж і в Київському медичному інституті, де він навчався і проходив інтернатуру.

З роками те, ще було раннім дитячим захопленням малюванням, переросло в душі і серці Анатолія Радзівовського у справжнє професійне дійство. Тож упродовж усього свого життя поряд з науковою і хірургічною діяльністю він завжди знаходив час для реалізації власного яскравого художницького хисту, а саме – написання етюдів і картин. Він плідно займається живописом впродовж десятків років, бере активну участь у всеукраїнських та міжнародних художніх виставках. У обіймах трьох муз (медицини, живопису та поезії) він створив понад 350 творів графіки

і живопису, виконав більше 4500 ілюстрацій до 26 наукових видань, провів 20 персональних художніх виставок. Цілком логічним стало присвоєння в 1993 році А.П. Радзіховському високого звання Заслуженого художника України, а 2017 року його обрано почесним академіком Національної академії мистецтв України. Він по праву зайняв авангардне місце серед української еліти.

В його художніх творах чарівність життя, квіти і трави, міські сутінки і лагідні ранки України, якою вона є в душі і уяві відданого її сина. Невтомний митець створив унікальну галерею портретів лікарів багатьох поколінь. А ще тисячі і тисячі сторінок медичної графіки для хірургічних атласів, ночі праці один на один з медициною після важких робочих днів. Такою є щедра нива художніх здобутків Анатолія Радзіховського. І разом з майстром ми пізнаємо крок за кроком його духовність. Він малює як дихає. Своїми полотнами, в яких бує чарівність життя, неповторні барви України. Він щедро ділиться зі світом своїм внутрішнім світлом, пробуджує роздуми. Вони постійно живуть в душі художника і в наших душах. Чимало їх нав'язно рідними чудовими Тальнівськими краєвидами та Шевченківськими місцями, бо так вже створена людина, що вона завжди – навіть у найвіддаленішій далечині, у найскрутніші хвилини в душі повертається до своєї колиски, до часів своєї молодості і перших щаблів своєї людської і медичної кар'єри.

Та любов до живопису не стала перепорою на шляху становлення Анатолія як хірурга-новатора, не завадила його науковому зростанню.

О.О.Шалімов і Анатолій Радзіховський – учитель і учень – довго і важко йшли назустріч один одному. Олександр Шалімову конче потрібен був розумний коле-

га-хірург, здатний художніми засобами, зримо і покровоко передавати з усіма хірургічними нюансами надскладні медичні операції, зробити їх наочними та більш доступними для навчання і виховання наступних поколінь хірургів. А молодий амбітний Анатолій Радзіховський шукав свій шлях у медицині. Готував кандидатську дисертацію, дебютував як науковий графік. Саме цими його якостями зацікавився видатний хірург, завідувач кафедри факультетської хірургії Київського медінституту *Гнат Михайлович Матяшин* і запросив молодого лікаря з талантом художника зробити наукові ілюстрації до своєї монографії «Пластика стравоходу товстою кишкою (1971) та «Ускладнення апендектомії» (1973).

Як згадує Анатолій Павлович, перша зустріч з О.О. Шалімовим відбулася певною мірою дивною, якоюсь сухою, прямолінійною, авторитарною. З одного боку – метр хірургії, світило медицини, що був у зеніті слави, новими відкриттями і працями намагався поширити авторитет своєї школи, з іншого – молодий, амбітний, з певним хірургічним вишколом – але початківець. Як відомо, справжній талант у спілкуванні скупий на слова, емоції, інколи йому не до етикету. Справа і тільки справа, все решта – вторинне. Та все ж, коли Шалімов побачив високпрофесійні малюнки, виконані на його прохання маловідомим лікарем-хірургом, його суворе, з рисами азіяця обличчя посвітлішало, в повітрі зависла пауза... І раптом Олександр Олексійович із запалом, з відкритою душевною прямою звернувся до свого гостя зі словами, від яких той мало не остовпів: «*Кат би тебе забрав, де ж ти раніше був ...*». Це був стан і щирого здивування, і радості, що він, врешті-решт, знайшов те важливе, що занадто довго шукав.



У робочому кабінеті



**Дивні діла твої, Господи! Святіший патріарх Філарет, І.І. Гук, А.П. Радзіховський.
Січень, 2019 р.**



**На святкуванні 90-річчя з дня народження Героя України співака Дмитра Гнатюка.
Ювіляр розглядає книги А.П. Радзіховського. 2015 р.**



У кулуарах відзначення Різдвяних свят у Патріарха Філарета.
А.П. Радзіховський, С.В. Комісаренко, В.А. Загорій, М.Ф. Слабошпицький. Січень, 2019 р.



На презентації книги А. Радзіховського «Палітра почуттів»
виступає Володимир Огрзко. Серед учасників – Іван Драч. Лютий, 2019 р.



Три Анатолії – український політичний діяч А. Раханський, оперний співак А. Капустін, професор медицини А. Радзіховський — друзі по життю

Ця доленосна зустріч на довгі роки професійно і життєво пов'язала долі двох талановитих людей. З 1974 року розпочинається клінічний вишкіл Анатолія Радзіховського під керівництвом академіка О.О. Шалімова. Після проходження ординатури в науково-дослідному інституті клінічної та експериментальної медицини він за конкурсом обирається молодшим, а у 1977 році – старшим науковим співробітником відділу хірургії печінки та підшлункової залози, пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до завідувача відділу.

У 1979 році Анатолій Павлович захистив кандидатську дисертацію «Одномоментна панкреатодуоденальна резекція при раку головки підшлункової залози та перемпулярної зони». Через сім років – 1986 – він, уже висококваліфікований хірург-панкреатолог, захищає докторську дисертацію: «Лікування нориць підшлункової залози», а у 1987 – видає монографію з цих питань з власними ілюстраціями, що стала першою у світовій практиці фундаментальною працею з цієї нозології. Ця монографія на Всесвітній виставці медичної книги у Москві 1987 року отримала золоту медаль.

Вагомим доробком Анатолія Радзіховського став «Атлас операцій на печінці, жовчовивідних протоках, підшлунковій залозі і кишечнику», підготовлений у співавторстві з *О.О. Шалімовим* та *В.М. Полупаном*. Атлас було відзначено срібною медаллю Міжнародної книжкової виставки в Ляйпцигу. У 2005 р. вийшов 2-х томний «Атлас операцій на органах травлення», створений у співавторстві з *О.О. Шалімовим*. Для цього атласу, відзначеного у 2006 році першою премією у номінації «Краща книга року», Анатолій Павлович, наслідуючи приклад своїх поперед-

ників *І. Буяльського*, *М. Пирогова*, *В. Войно-Ясенецького*, власноруч виконав 4500 ілюстрацій.

А.П. Радзіховський – автор і співавтор 560 наукових праць, серед них 53 – монографії, навчальні посібники і словники, два хірургічних атласи. Наукові напрями його діяльності присвячені проблемам хірургічної гастроентерології, гематології, панкреатології, лімнології, порушенням імунітету. Нині за його книжками навчаються не лише вітчизняні хірурги і лікарі. У 1986 році Анатолію Радзіховському за розробку «Теоретичне обґрунтування та клінічне впровадження нових методів оперативного лікування, детоксикацій та реабілітації хворих із захворюваннями печінки та жовчовивідних шляхів» було присуджено Державну премію УРСР в галузі науки і техніки.

У 1989 році Анатолія Павловича було обрано, за конкурсом, завідувачем кафедри хірургії №1 (нині кафедра загальної і невідкладної хірургії Національного університету охорони здоров'я ім. П.Л. Шупика), яку він очолював понад 27 років.

Упродовж усього періоду керівництва кафедрою *А.П. Радзіховський* постійно вдосконалював та розробляв питання з проблем хірургічної гематології, панкреатології. Було розроблено діагностичний алгоритм захворювань панкреатодуоденальної зони, сформульовано основні напрямки медичної реабілітації хворих. Під науковим патронатом кафедри на базі хірургічних відділень Київської міської клінічної лікарні №6 успішно працює Київський міський центр гострої кишкової непрохідності.

Анатолій Павлович Радзіховський є членом Вченої ради НУОЗ ім. П.Л. Шупика, Спеціальної Ради Академії із захисту кандидатських та докторських дисертацій, членом

редколегій журналіву «Клінічна хірургія», «Українського медичного часопису», «Шпитальна хірургія», «Військова хірургія», «Пластична хірургія», «Медичний всесвіт», «Мистецтво лікування» та альманаху «Трипілля». Як «Винахідник СРСР» він має 53 патенти та авторські свідоцтва, безліч раціональних пропозицій. Його винаходи неодноразово були відзначені нагородами, золотими та срібними медалями, дипломами ВДНГ СРСР та ВДНГ України.

Лікувально-консультативна робота є одним з пріоритетних напрямів діяльності кафедри. За 49 років своєї хірургічної діяльності Анатолій Павлович виконав понад 25 тисяч хірургічних операцій, за кожною з яких стояло людське життя, і всі вони проведені без жодних післяопераційних ускладнень. Рятувати людину, повертати її до роботи стало для нього найвищим сенсом власного життя. Тисячі людських доль зустрічалися з його долею на страшному перехресті життя і смерті. Він мав можливість доторкнутися своїм серцем до тисяч інших сердець, які поклали на нього свою останню надію. І він жодного разу не помилився, не підвів. Усіх рятував, продовжував вік, дарував можливість насолоджуватися життям, заряджав часткою своєї енергії. Наслідуючи свого видатного вчителя, академіка О.О. Шалімова, він на очолюваній ним кафедрі запроваджував новітні напрями досліджень хірургічної школи академіка О. Шалімова, до того ж вдало поєднував практичну діяльність з найповажнішою – педагогічною.

Анатолій Павлович підготував та створив свою сучасну хірургічну школу. Під його керівництвом виконано та захищено 5 докторських та 13 кандидатських дисертацій, за його участі підготовлено тисячі хірургів, які понесли в життя його напрацювання, пройшовши школу фахового вдосконалення хірургів на передатестаційних курсах, де лікарі-інтерни підвищують свій професіоналізм за фахом «Хірургія», зокрема, здобуваючи необхідну кваліфікацію та практичні навички, оволодіваючи сучасними методами діагностики і лікування. Все те, що він перейняв і чому навчився у свого вчителя-наставника Олександра Олексійовича Шалімова, чим збагатив свій власний професіоналізм, Анатолій Радзіховський завжди щедро ділився і ділиться зі своїми численними послідовниками-колегами по цеху.

Справедлива думка, що без самовідданої і натхненної праці подвижників історичного прогресу суспільне буття було б набагато біднішим, а світ довкола був би не таким барвистим.

Анатолій Павлович своїми талантами і працею не тільки засвідчив себе як унікальний хірург, маститий художник, але й піднявся і постав на рівень самобутнього філософа, поета-самородка. Як хірург-медик він глибоко переконаний, що *«Мистецтво лікування є вершиною гуманітарної діяльності людини. Воно несе місію творіння добра та захисту життя хворої людини.»*



Живий диспут з класиком поезії Дмитром Павличком. Січень, 2019 р.

Це – квінтесенція духовності, а також величезна відповідальність, яку не можна переоцінити». Адже краса життя, яку народжує справжній лікар своєю інтелектуальною працею, пошуком нестандартних рішень, будить у душах людей високі почуття, заохочує до творення добра, а філософія діяльності дає конкретну відповідь на одвічне запитання про сенс життя.

За влучною характеристикою патріарха української поезії і літератури **Бориса Олійника**, Анатолій Павлович «давно вже стоїть на поетичному Майдані, ведучи прицільний вогонь по всяких недругах України. Вчитайтесь у публіцистичні рядки його віршів, і ви відчуєте в них вогонь Шевченкового слова. Недарма поет з такою любов'ю ставиться до свого великого земляка-черкашанина, теж людини ренесансного розмаху».

Поетичний талант Анатолія Радзіховського яскраво зашкврили в збірці поезій та прози «Палітра почуттів», яка доброю птахою прилетіла до нього напередодні чергового дня народження. На святі поезії-презентації цієї поетичної збірки, що відбувалося в Національній академії мистецтв України, її учасники виважено і мудро засвідчили високу ліричність, мужню громадянську і патріотичну спрямованість, гуманізм поезії автора.

Поздоровляючи Анатолія Павловича, академік **С.В. Комісаренко** сказав: «Від імені вчених НАН України та від себе особисто сердечно вітаю Вас з днем народження та виходом у світ нової книги. У Вашій особі ми шануємо визначну особистість, вченого охорони здоров'я, медичної науки і культури. Притаманні Вам оригінальні підходи, величезний інтелектуальний досвід, виняткові аналітичні здібності, блискуча експериментаторська майстерність дозволили зробити Вам вагомий внесок до розв'язання фундаментальних проблем хірургії. Ваша майстерність дозволила зберегти життя і здоров'я багатьом тисячам громадян країни. Володіючи багатющими знаннями, колосальною пам'яттю, Ви знаєте – що мудрість, добута зі сфери знань, помножує скорботу, але вірите у свято добра і краси, могутню силу Поезії. Тому навіть у сповнених громадянського пафосу віршах, суворих і викривальних, Ви завжди залишаєтесь Ліриком».

За словами Президента НАПН України академіка **В.Г. Кременя**: «Упродовж багатьох років Ваша невтомна діяльність талановитої і багатогранної особистості – медика, науковця, педагога, художника, письменника, видатного наукового медичного графіка, знаного в Україні та за її межами, – свідчить про вашу глибоку ерудицію, високий професіоналізм, цілеспрямованість, наполегливість, потужний творчий та інтелектуальний потенціал».

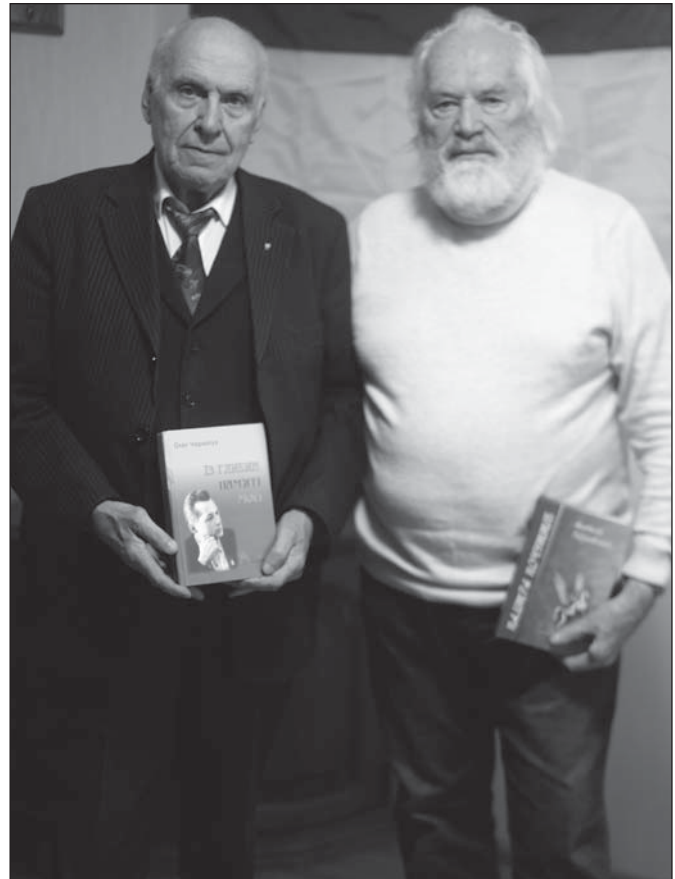
Не менш промовисто про Анатолія Павловича сказав народний художник України, президент Академії мистецтв України **Андрій Чебикін**: «Постать Анатолія Радзіховського є одним з небагатьох прикладів, коли людина завдяки непересічному таланту й наполегливій багаторічній праці виростає в зрілого професіонала, органічно поєднавши в собі лікаря-живописця і філігранно точного ілюстратора наукових видань, глибокого й багатогранного науковця та віртуозного хірурга. Радісно, що він продовжує вдосконалюватися, рятує людей в операційній, пишучи нові книги й картини, обмірковуючи нові винаходи. Без цього Анатолій Павлович не мислить свого існування на Землі».

«Анатолій Павлович рідкісний аналітик, його проза та поезія, інколи гостра, виклик роздумів інтелектуала про політичні, соціальні, економічні, гуманітарні шляхи й

перспективи Людини, України, Людства. Часом вони бувають болючі, а то й трагічні. Про це кажуть його численні книги: «Людство проти людини», «Спалах болю», «Дарую щастя жить», «Палітра почуттів» та інші. Анатолій Радзіховський – «Людина з епохи Ренесансу, зрозуміло, що в цьому – і його універсальні обдарування та інтереси, але й глибина та масштаби душі: воістину людинолюбної, патріотичної, готової до великих звершень, гранично вольової та поетичної. У сповнених громадянського пафосу віршах – суворих і викривальних, – він лірик. У нього інтелект етнічно-системний, а серце добре і ніжне. Така його поезія та й проза», – зазначив письменник і літературний критик, академік **Петро Кононенко**.

«Ваша наукова, громадська та мистецька діяльність є яскравим прикладом глибокої відданості обраному творчому шляху. На особливу увагу та шану заслуговує Ваш художній талант. Це – рідке поєднання, воно прославило Вас як художника та видатного медичного графіка», – зазначив віце-президент Академії Мистецтв України **Ю.Л. Богущкий**, – підкреслюючи, що притаманні автору наполегливість, широка ерудиція і загострене відчуття нового, чуйність і доброзичливість викликають заслужену повагу колег та друзів.

З вітальними промовами на презентації виступили депутат Верховної Ради III скликання, академік **В.І. Альохін**, народний артист України, член-кореспондент АМНУ **І.Д. Гамкало**, Надзвичайний і Повноважний посол України професор **Д.І. Ткач**, Надзвичайний і Повноважний посол Азербайджану в Україні, професор **Талят Алієв**, відомі поети **М.Б. Славинський**, **В.В. Жемченко**, **В.П. Корнійчук**.



**З патріархом українського гумору
Олегом Чорногузом**



А.П. Радзіховський з академіком О.О. Шалімовим і М.В. Підмогильним, головою Солом'янської райдержадміністрації м. Києва, 2004 р.

Святкове дійство буяло, жило своїм життям...

Тільки автор – іменинник трохи сором'язливо, ніяковіючи, якось відсторонено слухав пафосні привітання, щирі поради і побажання, оцінки його заслуг перед державою і народом. «І це... все про мене...» – стукало його серце.

Та подумки він уже линув до рідного Тального, до тих доріг і стежин, сходжених дитячими ногами, до тих джерел, що випоювали його в дитинстві. Адже саме напившись їх цілющої води, повітрям наповнивши міцні молодечі груди, злетів він на високі обрії науки і мистецтва, засвітився яскравою зіркою світової величини на небокраї вітчизняної і світової медицини.

Безумовно, ще занадто рано Анатолію Павловичу підводити підсумки свого життя. З роками його працездатність, наполегливість в досягненні мети все ще залишаються на високому щаблі, а природжена і надбана мудрість віддзеркалює новими гранями.

Маю щастя бути серед перших, хто тримав у руках рукопис нової книги роздумів Анатолія Радзіховського – «Даруючи щастя жити, живу». Промовиста сутнісна назва, що розкриває кредо, філософію буття людини, яка своєю практичною діяльністю, мистецьким подвижництвом, своїм поетичним словом заслужила всенародного визнання і має право саме так судити.

Ще своєю першою книгою «Щастя жити» він твердо і впевнено сформулював глибинний сенс людського буття: жити по совісті, творити добро, допомагаючи людям, утверджувати людське в людині.

Все його свідоме життя – приклад цього. Роки юності, військово-морської звитяги, студентські часи і становлення лікаря-професіонала яскраво свідчать, що Анатолій Радзіховський не шукав щастя у житті, а своєю працею робив щаслими інших людей і в цьому вбачав своє щастя.

Піднявшись на вершину лікарської справи, сягнувши висоти хірургічної досконалості, він вивищується на рівень філософського осмислення особистості ліка-

ря-хірурга, його надважливого завдання робити людське життя щасливим, взаємин медиків і влади. Його сутнісна книга «Дарую щастя жити» є, по суті, морально-естетичним маніфестом практикуючого лікаря-хірурга.

Оця нерозривна єдність світоглядно-філософського освоєння світу і місця людини в ньому, намагання творити добро через малі і великі справи в житті Радзіховського свідчать про його подвижницьку місію, про його ество, про те, що інакше він жити не може. Йому завжди болить. Болить, коли він бачить страждання хворого, зло, несправедливість і безкарність, що вбивають віру, що не встигне втілити задумане. А тому він живе і береже чуже життя.

Колись у молоді роки Анатолій Радзіховський стояв перед непротим вибором своєї долі: стати художником чи бути лікарем. Та він зробив неможливе, поєднавши ці два крила людської сутності. Своєю титанічною працею він вивищив хірургію до рівня мистецької майстерності, а вона сама отримала в його художніх творах своє нове продовження. Анатолій Павлович з пристрасним бажанням підкорює ще не один знаковий рубіж на своєму життєвому шляху. Його книга «Даруючи щастя жити, живу» – свого роду підсумок і в той же час проєкт майбутнього. Саме проєкт, а не проєкти, мрії, а не замріяність.

Вроджена його здатність бачити більше і далі органічно поєднана з глибоким аналітичним розумом і пошуком шляхів утвердження свого ества, що дарує йому самому щастя жити. Піднявшись на вершину хірургічної майстерності, засвідчивши свій мистецький талант, Анатолій Радзіховський викарбував ще одну грань свого великого таланту. Він досяг, здавалось би, неможливого – талановито і органічно поєднавши в своїх руках чудодійний скальпель хірурга, божественний пензель художника і чародійне перо поета.

Таким він є, з такими устремліннями продовжує жити і творити, відточуючи кожним прожитим днем триєдину сутність свого ества. ■



А. Радзіховський. Вечірній пейзаж.
Олія, 1966 р.



А. Радзіховський. Ранок.
Олія, 1967 р.



А. Радзіховський. Морський берег.
Олія, 1983 р.



А. Радзіховський. Перший покіс. Олія,
1990 р.



А. Радзіховський. На ріллі (Черкащина).
Олія, 1990 р.



А. Радзіховський. Після дощу.
Акварель, 1985 р.



А. Радзіховський. Польові квіти.
Олія, 1993 р.



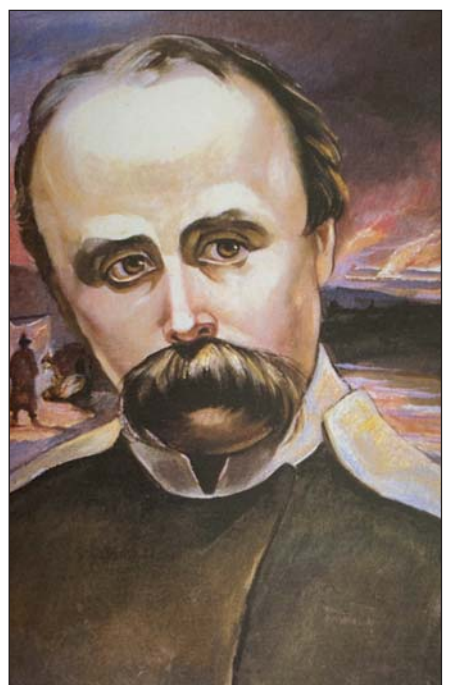
А. Радзіховський. Чорнобривці.
Олія, 1986 р.



А. Радзіховський. Вечоріє.
Акварель, 1989 р.



А. Радзіховський. Портрет Лілії –
дружини художника. Пастель, 1986 р.



А. Радзіховський. Тарас Шевченко
в рекрутах. Олія, 2000 р.